

Իսկ վարդապետական մասին վերաբերեալ ուղղութիւնը միշտ ամենայն երկիւղածութեամբ պահուած են, եւ են հետեւեալները:

Թիւ 11. «Մի ասացի — նոյն ինքն ի բնութենէ չօր, այլ ասացի — նոյն ինքն համազոյնակից չօր»:

Այս առանց պատշաճութեան է որ սոյն ասութեան տեղ կ'ուզուի մի մի այն բառով բացատրել ան համբաւաւոր ὁμοούσιος անունը անանկ հանգանակի մը մէջ՝ որն որ արդէն ըստ գոյացութեան՝ Նիկիականն է, եւ ինչպէս վերը ցուցուցինք, ի սկզբան ասանկ էր հայերէնին մէջն ալ, այս ինքն՝ մէկ բառ էր՝ որն որ ժամանակաւ լուծուելով՝ ասութիւն մը ձեւացաւ:

Իրաւ է որ «համազոյնակից», բառը հիմնական մաքուր հայկաբանութեան աղէկ չէ հնչեր, սակայն զիւրին է դարմանը՝ վերջնելով հաճա մասնիկը. մնացածը՝ բոլորովին մաքուր եւ ընդունելի է: Հայկական գրականութիւնը, որն որ գերազանցութեամբ բրիտանական գրականութիւն մըն է, ὁμοούσιος բառին համապատասխանող բառերու արտաքոյ կարգի առատութիւն մ'ունի, ուրոնք այս յունական բառին ճիշդ թարգմանութիւնն են եւ իրարմէ աւելի կամ նուազ գործածուած են: Եւելի գործածականներն են. եակից, իսկակից, գոյակից, միասնակից, ետքը՝ բնակից, միագոր, ի միասին եակից, միեռթիւն, միբնութիւն. վերջապէս նախնական լեզուին մաքրութեան դպչողները՝ համազոյ, համազոյակից, համարեռն, համեակից, համագոյակից, համարեակից եւ այլն: Մեր շարականները եւ երգերը՝ որոնք այլեւայլ դարերէ են, գրեթէ ամէն էջերուն մէջ ունին:

Գարձեալ Թիւ 11. «Հաւատամքին մէջ աւելցուի — Ի չօրե եւ յՈրդոյ թիւի — եւ ասանկ ըսուի Հաւատամք եւ ի սուրբ Հոգին յանեղն եւ ի կատարեալն, որ ի չօրե եւ յՈրդոյ թիւի», եւ այլն:

Վերը տեսանք որ մեր Նիկիական Մթանասեան հանգանակը հոս անհոգութեամբ կրճատուած է անանկ որ Հոգւոյն սրբոյ աստուածութեանը վերաբերեալ ամէն բան պահուելով՝ մէկդի թողուած է անոր անձնական յարաբերութիւնը յԱրդողութեան անձանց: Յոյն բնագրին մէջ կը կարդանք. «Հաւատամք եւ ի սուրբ Հոգին, ոչ օտար Հօր եւ Արդոյ, այլ էակից Հօր եւ Արդոյ», եւ այլն, որն որ Ս. Մթանասի լեզուաւը՝ բնէ է թէ Հոգին ստորք ի չօրե եւ յՈրդոյ եւ. վասն զի անոնց հակառակ՝ որոնք զԱրդին ճշմարիտ Եստուած ճանչնալով՝ Հոգւոյն սրբոյ աստուածութիւնը կ'ուրանային, ասով մանաւանդ կ'արտացոլեցան Ս. Հայրը Հոգւոյն աստուածութիւնն որ Հոգին սուրբ այնպէս յԱրդոյ է,